

СВЕТОСЛАВ МИНКОВ
СЛУЧАЙ В РОДИТЕЛЕН
ПАДЕЖ

chitanka.info

След дълго колебание, наложено от най-различни съображения, ние решихме да разкажем тая необикновена история, която неудържимо напират да излезе из потайните глъбини на мълчанието и да се изправи в цялата си девствена голота пред благосклонното внимание на читателя. Какво да се прави. „Шило в торба не стои“ — казва народната поговорка. Това шило, разбира се, може да бодне някого, може да засегне най-чувствителния му нерв, но такова убождане, изглежда, е полезно. Пример за това ни дава и китайската медицина: при лекуване на всякакви болести китайските лекари убождат нервите със златна игла.

Прочее, стара и тъжна истина е, че смъртта не щади нито бедни, нито богати, нито неучи, нито гении. Не избягна фаталния край и именитият съветски академик Алексей Иванович Абрикосов, който, след като спаси живота на хиляди хора, сам бе покосен от неумолимата смърт.

Когато вестта за неочакваната кончина на академик Абрикосов стигна до нас, тревожно вълнение обхвана цялата наша научна общественост.

Ала нека надникнем в голямата зала за тържествени събрания, където се чествуваше паметта на бележития покойник. По столовете бяха насядали все отбрани люде — академици, професори, научни сътрудници. В дъното на залата се издигаше естрада с катедра и с делови президиум, съставен от препочтени старци в черни дрехи, с пергаментово бледи лица. Високо над естрадата, почти до самия таван, се чернееше траурна рамка с портрета на покойника, който гледаше строго през очилата си насъбраните почитатели.

Тържеството отдавна бе започнало. Изправен до катедрата, един академик с внушителна бяла брада изреждаше заслугите на покойника:

— Изтъквайки всестранныя научна дейност на академик Абрикосов, ние трябва така също да споменем неговите класически трудове: „За първите анатомични изменения в белите дробове през началния период на белодробната туберкулоза“, „Патологична анатомия на симпатичните ганглии“, после известното съчинение за морфология на алергията...

Просторната зала тънеше в манастирска тишина, нарушавана само от астматичното дишане на някои престарели академици, из чиито гърди се изтръгваха свиркащи хрипове.

Озарена от лампата на катедрата, бялата брада на докладчика проблескваше със сребристо сияние. Неговият глас се носеше плавно над смълчаната зала:

— С преждевременната смърт на бележития съветски патолог-анатом Алексей Иванович Абрикосов угасва едно от най-ярките светила на небосклона на съвременната медицинска наука. Но в пантеона на великите синове на човечеството академик Абрикосов ще бъде увенчан с ореола на безсмъртието...

* * *

Наскоро след това траурно събрание в един наш научен институт се получи телеграма от чужбина.

Главният секретар на института професор Жеко Вардунски, петдесетгодишен мъж с всички отличителни белези на интелектуална личност (очи, високо чело и мъдро сивееща коса, перодръжка „Паркер“ в горното джобче на самото), седеше зад бюрото си, надвесен над някаква книга, когато вратата на кабинета му се отвори и вътре влезе завеждащият сектора „Връзки с чужбина“.

Влезлият служител беше човек на напреднала възраст, висок, мършав, със страдалческо лице и със служебна папка в ръка. От цялата му овехтяла фигура лъхаше канцеларска акуратност и покорство. По някакво странно съвпадение той се казваше Марко Тотев, както се е именувал и оня злополучен герой, добил вече национална слава с многобройните си житейски несполуки. Ние, естествено, бихме могли да го прекръстим, но предпочитаме да го оставим с истинското му име, което напълно подхожда за неговите по-нататъшни перипетии.

Като влезе в кабинета на главния секретар, служителят Марко Тотев пристъпи с котешки стъпки по мекия персийски килим, изправи се като сянка пред бюрото на професор Вардунски и остана така неподвижен няколко секунди. После се изкашля предупредително и извади от папката запечатаната телеграма.

Едва сега професор Вардунски дигна глава от книгата и забеляза присъствието на служителя.

— Една телеграма, другарю главен секретар — звънна напевно кроткият гласец на Марко Тотев.

Професор Вардунски пое подадената му телеграма, разпечата я и я зачете съсредоточено. Строги бръчки прорязаха челото му.

— Да-а-а — рече замислено той. — Чехословашката академия на науките свиква конференция във връзка със смъртта на съветския академик Абрикосов. Ще трябва да се насрочи спешно заседание на постоянното присъствие за избиране на наш делегат.

Тотев се наклони услужливо:

— За кога да насрочим заседанието?

Главният секретар започна да прелиства настолния календар на бюрото си.

— Днес е понеделник, утре изнасям доклад, в сряда имам съвет, в четвъртък съм зает с един полски колега... Вижте там в петък — в шест часа следобед. Чакайте да си взема бележка, да не забравя. — Професор Вардунски разрови пълната с моливи бакелитова табличка. — Чудно нещо, къде е тоя червен молив! Не мога да разбера кой ми пипа моливите! А, ето го — добави той, като извади търсения молив и отбеляза в календара датата на заседанието.

* * *

В определения ден и час десетина академици — членове на постоянното присъствие — се събраха край дългата маса в заседателната зала на научния институт, където вече професор Вардунски бе заел своето обичайно място. Точно срещу него, върху леко опушената стена, бе разгънат внушителен лозунг:

Научни работници!

Изучавайте братския руски език — могъщ извор на знания!

Докато събраните академици разговаряха тихо помежду си, встрани, на малка масичка, един стенограф остреше грижливо със самобръсначно ножче цяла дузина моливи, съблюдавайки деликатните изисквания на своята отговорна професия.

Най-сетне, когато стенографът подостри и последния молив и погледна с умиление игления му връх, професор Вардунски се изправи над разтворената отпреде му папка.

— Уважаеми колеги! — започна той. — Получи се телеграма от Чехословашката академия на науките, която ни кани да изпратим

делегат на предстоящата конференция във връзка със смъртта на съветския академик Абрикосов. Конференцията се свиква от 13 до 15 септември в словашкия град Смоленице. Както сте прочели вече в изпратената ви покана, дневният ред на днешното наше заседание има само една точка: избиране на делегат за поменатата конференция.

В настъпилата пауза се чу глас:

— Изяснени ли са причините за смъртта на академик Абрикосов?

— Досега никой от нас не знаеше причините за неговата смърт — отвърна главният секретар. — Но в телеграмата, която получихме от чехословашките колеги, е загатнато за „преждевременната гибел на Абрикосов“.

Щом се говори за гибел, трябва да предполагаме, че се касае за автомобилна злополука или нещо подобно. Във всеки случай ясно е, че Абрикосов не е починал от естествена смърт.

Един академик, който палеше цигара, забеляза:

— Но защо телеграмата се изпраща от Чехословашката академия на науките, а не от Съветската? И после — защо конференцията се свиква в словашкия град... как го казахте?

— Смоленице — рече професор Вардунски.

— Да, в Смоленице, а не, да кажем, в Прага или в Братислава?

Като отпъди кацналата на носа му муха, докладчикът поясни:

— Вероятно Абрикосов е бил на обиколка из Чехословакия и нещастieto е станало в околностите на Смоленице. Може би покойникът е в такова състояние, че тленните му останки не могат да се пренасят на далечно разстояние.

— Струва ми се някак неестествено да се свиква конференция за покойник — обади се друг член на постоянното присъствие.

— Защо неестествено? — учуди се професор Вардунски. — В една телеграма не могат да се изброят всички подробности. Няма съмнение, че най-напред ще бъде уредено траурно тържество, а после ще има и конференция.

— Но с какво ще се занимава тази конференция? — попита заинтригуван трети академик.

При тоя въпрос главният секретар изглежда многозначително насядалите край масата академици и като човек, който дълго е чакал да разкрие някаква съдбоносна тайна, каза:

— Уважаеми колеги! Още преди четиридесет години прочутият белгийски поет Емил Верхарн бе премазан от влак на Руанската гара. Оттогава до днес са регистрирани безброй подобни произшествия, при които най-много жертви дават професорите и изобщо хората на науката, известни със своята разсеяност. На конференцията в Смоленице очевидно ще се вземат мерки, за да се предотвратят в бъдеще всякакви злополуки с видни дейци на световната наука и култура.

Озадачени от неочакваното разкритие на своя прозорлив колега, присъстващите останаха с широко отворени очи.

— Правилно! Стига вече жертви! — извика някой.

— Имате ли предложение за наш делегат? — обърна се към главния секретар един пълничък старец с подпухнали клепачи, които му придаваха израз на сънливо безразличие.

— Да — рече професор Вардунски. — Вземайки под внимание обстоятелството, че покойният академик Абрикосов е патолог-анатом, аз предлагам да изпратим в Смоленице известния наш патолог-анатом Херувим Борилков. Професор Борилков е добре познат в международните медицински среди, владее езици и смятам, че ще ни представи достойно пред чуждия свят.

Между членовете на постоянното присъствие настана оживление. Те зашушукаха и заклатиха глави.

Като се мъчеше да изглежда равнодушен, академикът с цигарата заяви:

— Аз нямам нищо против професор Борилков, но той нали миналия месец се завърна от конгрес в Женева? Не можем ли да изпратим друг някой колега, който не е бил скоро в чужбина?

— Тъй мисля и аз — присъедини се съседът отдясно. — Да не излезе, че фаворизираме все един и същи човек.

— Аз не виждам по-подходящ делегат, и то патолог-анатом — каза твърдо Вардунски и веднага добави някак тайнствено: — При това, като предлагам професор Борилков, аз имам пред вид известни държавни съображения и някои, тъй да се каже, сигнали...

Двусмислените и загадъчни думи на главния секретар изведнъж респектираха членовете на постоянното присъствие и разколебаха очертаващата се съпротива срещу избора на предложения делегат.

— Аз поддържам предложението за професор Борилков — намеси се старецът с подпухналите клепачи. — Какво значение има, че Борилков е ходил в Женева? Оня конгрес беше съвсем друг — не се е занимавал с покойници.

Възползуван от последното изказване, главният секретар зае решителна поза и извика:

— Моля, който е за професор Борилков, да си дигне ръката!

Всички членове на постоянното присъствие дигнаха ръце, само двама-трима академици гласуваха някак несигурно, сякаш ръцете им бяха гипсирани.

* * *

Читателят би изпаднал в заблуждение, ако помисли, че главният секретар се бе ръководил от някакви интимни подбуди и приятелски чувства при избора на делегат за конференцията в Смоленице. Главният секретар Вардунски беше човек с високи принципи и не тъй лесно можеше да се подхлъзне по надолнището на личните отношения и предпочитания. Когато се спря на професор Херувим Борилков, той наистина имаше пред вид неговите изтъкнати качества на патолог-анатом и интереса на самата работа, а що се отнася до „държавните съображения“ и „сигналите“ — те бяха просто съвсем безкористна и полезна измислица, която придаваше по-голяма тежест на направеното от Вардунски предложение.

И действително, кой друг би могъл да представи по-добре страната ни пред външния свят от професор Херувим Босилков, чието име се срещаше често по страниците на чуждите медицински списания? Възраженията на някои членове от постоянното присъствие, че професор Борилков се бил завърнал неотдавна от конгреса в Женева, не бяха достатъчно убедителни, за да се осуети сегашното му изпращане в чужбина, още повече че в тия възражения подаваше тайно рогцата си охлювът на завистта. А охлювът на завистта, както се знае, пълзи не само между обикновените простосмъртни хора, но дори и във висшите сфери на академическите среди.

Професор Борилков посрещна избора си за делегат в Чехословакия, както подобаваше на неговото звание и достойнство —

сдържано, почти равнодушно, с леко приповдигнато самочувствие. Той беше снажен мъж, с атлетическо телосложение и даже да не бе избрал медицината за свое поприще, пак можеше да бъде представителна личност за всякакви официални случаи.

Като се прибра в къщи, професор Борилков съобщи на жена си новината за предстоящото си пътуване и каза с престорена досада:

— Ако знаеш само как не ми се пътува! Пак речи, пак церемонии, пак представлявай България с някакви си нищожни командировъчни пари!

Но Лена Борилкова, млада миловидна ентусиастка с найлъново въображение и с неугасими задгранични копнежи, се хвърли на шията на съпруга си и побърза да го успокои:

— Ах, Вими, нали ще ми вземеш от Прага сентюр и гумен дюшек за морския плаж? Помниш ли миналата година какви чудеса бяха надонесли чешките летовници във Варна?

След тая лирична семейна сцена се занизаха дълги еднообразни дни, изпълнени с мъчителна неизвестност. Пътуването на професор Борилков навлезе в неизбежната трънлива фаза и се заплете някъде из мъчнопроходимите канцеларски дебри.

— Какво става със заповедта за командировката на професор Борилков? — попита веднъж главният секретар, като изглежда начумерено завеждащия връзките с чужбина Марко Тотев.

— Още не е излязла от министерството, другарю главен секретар — отвърна тихо Тотев.

— Как я чакате вие да излезе тая заповед? Да се излюпи като от пашкул и да ви кацне на масата, така ли?

Марко Тотев примигна смутено.

— Всеки ден правим справка, другарю главен секретар. Ето, и тая сутрин пак ходих при началника и го молих да придвижат писмото ни. А той ме изгони, не иска и да ме слуша. Ще имате, кай, търпение, ние, кай, си знаем работата. — И като подръпна за кураж самото си, Тотев добави нерешително: — Да бяхте понатиснали и вие, другарю главен секретар... Вашата дума повече се слуша...

— Няма какво аз да натискам — избухна професор Вардунски. — Вие ще натискате. От сутрин до вечер ще им висите над главите, докато измъкнете заповедта. Повече настойчивост, Тотев, повече смелост и предприемчивост! Разбирате ли?

Дали служителят Марко Тотев наистина вися над някои отговорни глави, или пък се намесиха други странични сили, това не може точно да се установи, но във всеки случай един ден най-сетне дългоочакваната министерска заповед се яви на бял свят с всичките ѝ подписи и печати, в напълно завършен и внушителен вид. И захвърчаха отново писма за паспорт, за валута, за виза, за железопътен билет и тук вече Марко Тотев имаше безспорни лични заслуги за бързото уреждане на всички тия формалности.

Междувременно главният секретар Вардунски покани в кабинета си професор Борилков, за да разменят традиционните мисли, които обикновено доизясняват някои подробности около мисията на всеки делегат за чужбина.

— Ти ще трябва, значи, да изнесеш съответен доклад из областта на патологичната анатомия — препоръча професор Вардунски. — И ще кажеш там от името на българските научни работници, че ние сме потресени от трагичната смърт на именития съветски учен... Впрочем, ти сам знаеш какво се говори при подобни случаи.

— За доклада и за словото — лесно — рече пренебрежително професор Борилков. — Но аз сигурно ще трябва да поднеса и венец. А в такова едно градче като Смоленице кой знае дали се намират изобщо надгробни венци. Че не само венец, ами и лента, и надпис на лентата. Де ще ги търся там всички тия неща?

— Вярно бе! — удари се по челото главният секретар. — Виж как щяхме да се изложим пред хората. Да, непременно ще трябва надгробен венец — озадачи се за миг Вардунски и веднага добави с прояснено лице: — Я най-добре да вземеш венец оттук, и то металически, защото живите цветя ще увехнат из пътя. Ние ще се погрижим за това, ще приготвим и лентата с подходящия надпис.

Но у нас съществува трогателният обичай да се отправят молби за най-различни услуги към ония, които заминават за чужбина. Затова, като прие официалните напътствия, професор Борилков се отнесе съчувствено и към съкровените поръчения на доста широк кръг близки и познати, някои от които пожелаха специалитети против бъбречни камъни и ленти за пишеща машина, а други, по-сангвинични натури,

смело заръчаха секретни брави, детски велосипедчета и дори водопроводни тръби.

Така, в залисии и приготовления, настъпи оная септемврийска привечер с портокалово сияние на хоризонта, когато професор Борилков се изправи в разтворения прозорец на директния вагон за Прага. Долу, край потъналия в пара влак, стоеше малка групичка изпращачи начело с Лена Борилкова и главния секретар Вардунски. Тая романтична гледка на раздялата бе помрачена за миг само от мършавата фигура на служителя Марко Тотев, който се мярна с голям надгробен венец от металически хризантеми. Но Марко Тотев влезе бързо в купето на нашия пътник, дето намести грижливо венеца, и жизнерадостната картина на изпращането се възстанови отново.

— Щом пристигнеш, да телеграфираш! — нареждаше живо Лена Борилкова.

— Много поздрави на професор Прохаска! — заръчваше Вардунски.

— Зная, зная — отвърщаше разсеяно и на двамата Борилков, надвесен през прозореца с букет в ръка.

Чу се продължително изсвирване и влакът бавно потегли.

Изпращачите размахаха ръце и шапки, професор Борилков също размаха букета и после стана мъничък, мъничък, като просено зрънце, което се стопи в далечината.

* * *

Приятно е да седиш в първокласно купе и да се поклащаш леко върху кадифената седалка, оставил зад себе си всички делнични грижи и научни занимания.

Изтегнат на мекото канапе, професор Борилков се любуваше на пъстрите гледки, които се изнизваха зад стъклото на прозореца, и от време на време се унасяше в сладка дрямка.

„Трака-так, трака-так, трака-так“ — потракваха приспивно колелата на вагона върху безкрайните релси и на единия край на купето се тресеше в тоя отмерен такт окаченият надгробен венец с бяла лента и златни букви:

На бележития академик А. И. Абрикосов от българските научни работници

Бавно минаваха часовете, денят се сменяше с нощ и сетне над равнини и хълмове отново изгряваше мътното есенно слънце.

Влакът хвърчеше край някакво живописно селце с островърхи къщици, когато стотици километри назад в кабинета на главния секретар Вардунски се втурна служителят Марко Тотев с преbledняло лице и с неизбежната папка в ръка.

— Другарю главен секретар! — извика тревожно Тотев. — Една неприятна работа!

Професор Вардунски, който пишеше нещо на бюрото си, сложи настрана перодръжката и изгледа подозрително Тотев:

— Какво има?

Марко Тотев разтвори с трепереща ръка папката и промълви развълнувано:

— Професор Борилков е... заминал... по погрешка.

— Как по погрешка?

— Получи се писмо от висшия агрономически институт „Мичурин“, тук, в София... Молят да им съобщим името на делегата за конференцията в Смоленице.

— Е? — недоумяваше главният секретар.

— Някаква конференция за кайсиите... — мъчеше се да обясни Тотев. — Не се споменава нищо за смъртта на академик Абрикосов...

Внезапен лъч на просветление прониза съзнанието на професор Вардунски. Той скочи от стола си и като грабна писмото от Тотев, зачете възбудено:

Другари,

Преди известно време Чехословашката академия на науките ви е отправила телеграфна покана да изпратите делегат на конференцията, която се свиква от 13 до 15 септември т.г. в гр. Смоленице по въпросите за преждевременното загиване на кайсиевата култура.

Умоляваме ви да ни съобщите името на избрания от вас делегат-агроном, за да се свържем лично с него и да му

дадем необходимите данни и напътствие за поменатата конференция...

Главният секретар гледаше ужасено писмото: буквите подскачаха пред очите му като някакви зли насекоми.

— Как е допусната такава грешка? — продума с отпаднал глас той. — Ах, каква каша сте забъркали вие, Тотев!

— Защо аз? — изненада се Марко Тотев.

— Ами кой? — изръмжа сърдито професор Вардунски, като се опомни.

— Но нали вие разпечатахте телеграмата и казахте, че се свиква конференция по случай смъртта на академик Абрикосов — мърмореше обърканият служител. — После наредихте да се насрочи заседание на постоянното присъствие за избиране на делегат...

Главният секретар оправяше нервно яката на ризата си, сякаш се задушаваше.

— Туй то! Пак аз, значи, ще изляза виновен! А че вие ми тикате под носа разни телеграми и ме подвеждате, това, разбира се, вас малко ви интересува!

— Но, другарю главен секретар...

— Никакви обяснения! После ще видим кой е виновникът за това безобразие! А сега веднага телеграфирайте на професор Борилков да се връща! Съобщете му, че е станала грешка! Бърза телеграма от мое име, разбирате ли?

— Докъде да изпратим телеграмата? — попита предпазливо Тотев.

— До Прага, до Братислава, до Европа, дявол да ви вземе! Какъв сте вие шеф на връзките с чужбина! — закрещя извън себе си професор Вардунски.

— Разбрано, другарю главен секретар — преглътна уплашено Марко Тотев и се оттегли гърбом към вратата.

* * *

Да сложим сега на главата си приказната шапка-невидимка, да се промъкнем незабелязано в заседателната зала на научния институт и да чуем какво говореха членовете на постоянното присъствие, събрани да разгледат необикновената случка.

Познатите ни академици се бяха разположили край дългата маса и стенографът записваше думите им с тайнствени сигли, които изпълваха една след друга белите хартиени ленти.

Главният секретар Жеко Вардунски седеше омърлушен на единия край на масата и до ушите му долитаха обвинителните слова на академико-докладчик:

— Да, случаят е не само печален, уважаеми колеги, но — направо казано — скандален. Ако това се беше случило, да речем, в някоя птицевъдна кооперация, все още можеше да се намери някакво оправдание. Но в един академичен институт като нашия такава грешка е недопустима!

В залата се разнесоха възбудени гласове:

— Ние се излагаме пред обществото!

— Нашият академичен престиж е опозорен!

— Ние приехме на доверие съобщението на колегата Вардунски — продължаваше докладчикът, — без да искаме да ни се прочете самата телеграма. А в телеграмата, която е написана на руски с блоков шрифт, ето какво се казва. — Академикът измъкна от купчината книжа пред себе си телеграмата от Чехословакия и я поднесе към късогледите си очи. — Да, в тая телеграма дословно е казано:

Президиум Чехословацкой академии наук
приглашает одного научного работника для участия в
конференции по вопросам преждевременно и гибел и
абрикосов которую проводит словацкая наука в городе
Смоленице с 13–15 сентября...

— Забележете, драги колеги — обърна се докладчикът към събранието, — че тук думата „абрикосов“ представлява родителен падеж множествено число от „абрикос“, което на български значи „кайсия“.

Глух ропот премина из залата.

— Ако се касае за смъртта на академик Абрикосов, щеше да бъде казано „Абрикосова“, в родителен падеж единствено число, при това пред името на Абрикосов трябваше да стои научното звание „академик“. Съвсем ясно е, значи, че ние сме били поканени да участвуваме не в траурна акция по случай смъртта на академик Абрикосов, а в овощарска конференция за загиване на кайсиевата култура — завърши докладчикът и седна с подчертано достойнство на мястото си.

В надвисналото мълчание някой забеляза:

— Добре сме се представили ние на тая конференция — не с агроном, а с патолог-анатом!

— Разправят, че колегата Борилков бил занесъл и надгробен венец в памет на загиналите кайсии — подхвърли друг член на постоянното присъствие.

Залата зашумя във весела глъчка.

— Аз искам да зная носи ли някой отговорност за цялата тая скандална история! — попита с навъсено лице друг академик, който изглеждаше, че няма намерение да се шегува.

Тогава главният секретар Жеко Вардунски се надигна с мъка от стола си, притискан сякаш от огромна тежест, и прекара ръка по косата си.

— Позволете ми да взема думата — рече с далечен глас той. — Вярно е, драги колеги, че се е получило едно неприятно недоразумение, за което всички ние трябва да съжаляваме. Аз не искам да оправдавам себе си и да отричам, че нося известна отговорност, но в интереса на изясняването на случая съм длъжен да изтъкна пред вас някои съществени подробности. Когато получих телеграмата за конференцията в Смоленице, аз все още се намирах под тягостното впечатление от смъртта на съветския академик Алексей Иванович Абрикосов, чиято памет, както ви е известно, ние чествувахме преди известно време. Съзирайки в телеграмата думата „абрикосов“, аз неволно я свързах с покойния академик и това е цялата моя грешка. Ако мисълта ми не беше обременена от толкова други текущи въпроси, аз, разбира се, щях да избягна досадното недоразумение, причинено от родителния падеж. Та кой от нас не знае родителния падеж от „абрикос“?

Като се измъкваше от опасната зона на самопризнанията и на личната отговорност, професор Вардунски постепенно премина в нападателен тон:

— Но тук аз искам да обърна вниманието ви, драги колеги, върху едно странично обстоятелство, което всъщност е главната причина за създаденото недоразумение. Да, главната вина в случая носи преди всичко завеждащият сектора „Връзки с чужбина“ Марко Тотев. Идва при мене, знаете, служителят Тотев и ми поднася телеграма от Чехословашката академия на науките. Поднася ми я ей така, като някакъв автомат, без да ми докладва нейното съдържание, без да си направи изобщо труда да разбере какво пише в тая телеграма. Но вие ще възразите: може би Тотев не знае руски език. Толкова по-зле. Допустимо ли е, моля ви се, за един служител, който завежда връзките с чужбина, да не знае руски език? Че какво знае той тогава? За какво са тия лозунги по стените? — извика убедително главният секретар и посочи лозунга върху отсрещната стена.

— Кой е назначил тоя Тотев? — попита академикът с навъсеното лице.

— Няма значение кой го е назначил — отсече рязко професор Вардунски. — Без оглед на препоръки и обществено положение, както се казва, Тотев трябва да получи най-строго наказание, задето е проявил такова нехайство към служебните си задължения и е подвел и zlepоставил целия наш институт!

Чуха се възгласи:

— Тотев трябва да бъде уволнен!

— Ние нямаме нужда от такъв служител!

— Тук не е приют за некадърни хора!

— Чакайте, колеги! — намеси се успокоително академикът докладчик. — Ние не бива да се увличаме и да вземаме крайни мерки. Аз познавам Марко Тотев, човекът има и положителни качества. При това той издържа многочленно семейство с болна майка и невръстни деца. Съгласен съм, че неговото провинение е сериозно, но все пак ние не можем да го изхвърлим на улицата. А на мене ми се струва, че и колегата Вардунски носи също отговорност и не е много редно той да прехвърля цялата вина другиго.

С удивителна ловкост главният секретар направи неочакван скок и в гласа му затрептяха миньорни нотки:

— Моля, не искам да бъде криво разбран. Виновен съм безспорно и аз заради моето либерално отношение към подчинените ми служители, от които не съм изисквал повече лична инициатива, а съм ги оставял да трупат всичката служебна работа на главата ми.

Професор Вардунски стоеше като безпомощен изкупител на чужди грехове, придавайки на лицето си израз на затрогваща невинност. Неговият симпатичен либерализъм събуди съчувствие у някои милозливи сърца.

— Каквото и наказание да бъде наложено на въпросния Тотев — забеляза един от членовете на постоянното присъствие, — аз смятам, че е крайно време вече да се открие за всички наши служители задължителен курс по руски език. Защото само с лозунги руски език няма да се научи. Тая мярка, струва ми се, ще ни предпази от по-нататъшни недоразумения и неприятности.

Академикът докладчик кимна с глава и рече:

— Да, идеята за задължителното изучаване на руски език е съвсем навременна. Но въпросът не е само до руския език. Аз ще добавя, че ние трябва да вземем изобщо най-решителни мерки за бързото и пълно подобрене на метода и стила на работата във всички наши отдели и служби, като обърнем особено внимание на сектора „Връзки с чужбина“.

— Именно, именно — потвърди главният секретар, като поемаше отново инициативата в ръцете си. — Налага се строго разграничаване между нашата административна и научна работа. Що се отнася до конкретния случай обаче, аз бих препоръчал да се прояви необходимият такт от наша страна и да не се дига излишен шум, който би могъл да предизвика всевъзможни клюки и компликации. Вие знаете, че у нас много често се злоупотребява с така наречената критика. А от такова едно случайно недоразумение, което излиза на улицата, някой зложелател може да направи цяла комедия, може да напише и киносценарий!

* * *

И както понякога се случва, драги читателю, истинският виновник се измъкна от тая злополучна история с леките драскотини

на „строго мъмрене“, които почнаха да заздравяват още на следния ден.

А завеждащият службата „Връзки с чужбина“ Марко Тотев?

Марко Тотев стоеше в кабинета на главния секретар и слушаше с наведена глава произнесената над него присъда.

— Благодарение на мен — говореше покровителствено професор Вардунски — вие се отървахте само с наказание „последно предупреждение“, което ще ви виси като обица на ухото. Някои от колегите настояваха да бъдете уволнен, но аз се застъпих за вас, като имах пред вид досегашната ви акуратност и преди всичко тежкото ви семейно положение. За в бъдеще обаче ще трябва да си отваряте очите на четири и да внимавате какви телеграми пристигат от чужбина.

— Другарю главен секретар — проплака Тотев, — но нали вие сам издадохте заповед да не отваряме пощата от чужбина и да я носим лично на вас — запечатана, както сме я получили?

По лицето на професор Вардунски се изписа досада.

— Хайде, пак започвате да мъдрувате. Вие, значи, не сте разбрали духа на моята заповед, а сте я тълкували буквално. Аз забраних да се отваря чуждата кореспонденция в смисъл — да се запази служебната, държавна и международна тайна. Хвърчат насам-натам, знаете, всякакви поверителни съобщения и документи. Но каква тайна, за бога, може да има в една конференция за кайсиевата култура?

— Отде да знаем какво пише в телеграмата, като не сме я прочели — продължаваше да се оправдава Тотев.

— Моля, престанете вече с тая ваша първобитна логика! — кипна главният секретар. — Ще ви се не видят и телеграмите, и всичките ви там канцеларски неразбории! Вместо да ми бъдете признателен, че ви запазих от уволнение, вие сте седнали да сеете на корена му ряпа. Ами че проявете елементарно чувство на самокритика, другарю Тотев! Кажете „сгреших“, и туй то!

Притиснат от необходимостта да се потопи в спасителния купел на самокритиката, Марко Тотев промълви унило:

— Признавам... сгреших...

— Така — въздъхна професор Вардунски с чувството, че е очистил от тежко прегрешение една загиваща душа. — А сега побързайте да се включите в курса за изучаване на руски език и ме оставете да си гледам спокойно научната работа.

* * *

Нашето повествование се приближава вече към своя край, а ние оставихме професор Херувим Борилков да броди из морето житейско като Хвърчащия холандец, без да се интересуваме за по-нататъшната му съдба.

Като пропускаме излишните подробности, ние ще кажем само, че морзовият апарат дълго писука в неизвестността и обстрелва пространството с тревожни сигнали, докато най-сетне изпратената телеграма настигна нашия пътник някъде към Братислава. И професор Борилков потегли по обратния път, понесъл отново трънения надгробен венец, за всеобщо разочарование на своите близки, които напразно очакваха гумения дюшек, секретните брави и чудотворното лекарство против бъбречни камъни.

Много влакове летяха и се разминаваха с пронизителен писък и животът също следваше устремено своя шеметен бяг. В това време главният секретар Жеко Вардунски затъваше все по-дълбоко в академическите си занимания, а двайсетина служители на научния институт се бяха събрали в една стая и упорито изучаваха руски език.

Ръководителят на курса — чеховски тип с очила и с прошарена брадичка — сочеше към черната дъска написаните с тебешир думи и в едногласния хор на курсистите Марко Тотев повтаряше с похвално усърдие:

— А-бри-кос! А-бри-коса! А-бри-косы! А-бри-косов!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.